

XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ CÁN BỘ KHOA, BỘ MÔN ĐÁP ỨNG YÊU CẦU NHIỆM VỤ GIÁO DỤC - ĐÀO TẠO Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC, CAO ĐẲNG HIỆN NAY

Nguyễn Văn Hào

Trường Đại học Nguyễn Huệ

Email: haolq2@gmail.com

Tóm tắt: Cán bộ khoa, bộ môn có vị trí, vai trò quan trọng trong nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo ở trường đại học, cao đẳng. Bởi ở các khoa giáo viên đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn không chỉ là những giảng viên nòng cốt trong giảng dạy, nghiên cứu khoa học; mà còn là người trực tiếp giáo dục, bồi dưỡng nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên. Vì vậy, nâng cao chất lượng giảng dạy, nghiên cứu khoa học ở các nhà trường luôn gắn liền với bồi dưỡng xây dựng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn.

Từ khóa: Xây dựng đội ngũ cán bộ; cán bộ khoa, bộ môn; trường đại học, cao đẳng

Nhận bài: 22/02/2022; Phản biện: 26/02/2022; Duyệt đăng: 28/02/2022.

1. Vị trí, vai trò của cán bộ khoa, bộ môn trong nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo ở các trường đại học, cao đẳng

Trong hoạt động giáo dục - đào tạo ở các nhà trường việc nâng cao chất lượng giảng dạy, nghiên cứu khoa học luôn gắn liền và không tách rời với đào tạo, bồi dưỡng xây dựng đội ngũ giảng viên, nhất là cán bộ khoa và bộ môn. Bởi đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn thường là những giảng viên chất lượng cao, là các chuyên gia đầu ngành, có học hàm, học vị cao, có kỹ năng, kinh nghiệm, uy tín trong giảng dạy, nghiên cứu khoa học, trong lãnh đạo, quản lý điều hành mọi hoạt động của khoa. Trong công tác đào tạo họ vừa là người trực tiếp giảng dạy, vừa là người điều hành, quản lý, tổ chức khoa và bộ môn thực hiện tốt nhiệm vụ được giao; trong nghiên cứu khoa học họ vừa là người trực tiếp chủ trì nghiên cứu các đề tài, biên soạn các giáo trình, tài liệu; vừa là người hướng dẫn, chỉ đạo giảng viên nghiên cứu, đề xuất nội dung nghiên cứu khoa học, đề xuất xây dựng nội dung, chương trình giảng dạy phù hợp với đối tượng đào tạo của nhà trường. Đồng thời, đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn còn là người trực tiếp đào tạo, bồi dưỡng, xây dựng đội ngũ giảng viên trong khoa, bộ môn có trình độ, năng lực đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ đặt ra. Thực tiễn giảng dạy và nghiên cứu khoa học ở các trường đại học, cao đẳng cho thấy, thành tích giảng dạy và nghiên cứu khoa học của khoa, bộ môn là công sức của tập thể sư phạm, song xét về phương diện chất lượng khoa học thì đội ngũ cán bộ giữ vai trò quan trọng và có ý nghĩa quyết định. Vì thế, việc bồi dưỡng xây dựng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn là biện pháp cơ bản có ý nghĩa quyết định việc nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo ở các nhà trường. Thông qua

đó, góp phần thúc đẩy giảng viên tích cực chủ động vươn lên làm chủ tri thức, khoa học công nghệ không ngừng nâng cao chất lượng giảng dạy, nghiên cứu khoa học của mình.

Trong những năm qua lãnh đạo, quản lý các cơ quan, khoa giáo viên các trường đại học, cao đẳng đã không ngừng quan tâm đào tạo, bồi dưỡng, xây dựng đội ngũ cán bộ ở các khoa, bộ môn cả về số lượng, chất lượng và cơ cấu. Hiện nay, đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn ở các nhà trường có trình độ sau đại học, được phong hàm phó giáo sư, giáo sư ngày một tăng, trình độ chuyên môn ngày càng cao, đáp ứng yêu cầu giáo dục, đào tạo ở các nhà trường. Tuy nhiên, chủ yếu tập trung ở các trường đại học có uy tín, các trường chuẩn quốc gia có bề dày truyền thống, còn các trường mới thành lập, mới nâng cấp thì tỉ lệ này vẫn còn thấp. Hơn nữa, so với yêu cầu, nhiệm vụ giảng dạy và nghiên cứu khoa học, ở một số nhà trường đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn đạt chuẩn giảng viên chất lượng cao, chuyên gia đầu ngành còn ít. Số cán bộ có học vị tiến sĩ được phong hàm phó giáo sư, giáo sư chưa nhiều, một số tuổi đời còn trẻ, kinh nghiệm nghiên cứu, giảng dạy, quản lý, lãnh đạo vẫn có những hạn chế nhất định. Thậm chí một số khoa, bộ môn có xu hướng hẫng hụt nguồn cán bộ kế tiếp, kế cận, nếu không có sự chủ động quy hoạch đào tạo, bồi dưỡng thì một tương lai không xa đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý, điều hành ở các khoa, bộ môn thiếu hụt cả về số lượng và chất lượng. Điều này không chỉ ảnh hưởng đến chất lượng giảng dạy và nghiên cứu khoa học, mà còn ảnh hưởng đến vị thế, uy tín đào tạo của các nhà trường trong xu thế mở rộng giao lưu hội nhập quốc tế.

2. Giải pháp bồi dưỡng xây dựng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn ở các trường đại học, cao đẳng hiện nay

Thứ nhất, thường xuyên làm tốt công tác quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng tạo nguồn cán bộ khoa, bộ môn ở các nhà trường.

Trong quy trình xây dựng đội ngũ cán bộ việc quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng tạo nguồn là một trong những khâu rất quan trọng, nhằm có sự chủ động tạo nguồn cán bộ dồi dào, có chất lượng tốt để bố trí, sử dụng đạt hiệu quả cao. Nghị quyết Hội nghị lần thứ ba, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa VIII xác định: “Quy hoạch cán bộ là một nội dung trọng yếu của công tác cán bộ, bảo đảm cho công tác cán bộ đi vào nền nếp, chủ động có tầm nhìn xa, đáp ứng cả nhiệm vụ trước mắt và lâu dài”[1]. Vì thế, công tác quy hoạch, tạo nguồn cán bộ khoa, bộ môn ở các nhà trường phải nghiên cứu thận trọng, tỉ mỉ, thể hiện tính tích cực, chủ động và tính kế hoạch cao; vừa phải bảo đảm công tác trước mắt, vừa bảo đảm nguồn đi đào tạo cơ bản lâu dài tránh để hụt hẫng về đội ngũ kế cận, kế tiếp khi có sự luân chuyển, điều động; vừa bảo đảm tính kế thừa, phát triển và sự kế tiếp liên tục vững chắc giữa các thế hệ cán bộ. Chú trọng quy hoạch đào tạo, bồi dưỡng những giảng viên trẻ có trình độ, năng lực, có năng khiếu sư phạm và triển vọng để trong một tương lai không xa họ trở thành những nhà khoa học, những “chuyên gia giỏi” trong giảng dạy và nghiên cứu khoa học của khoa và nhà trường.

Để thực hiện tốt việc quy hoạch tuyển chọn đào tạo, xây dựng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn cần quán triệt và nắm vững đường lối, quan điểm, nguyên tắc, nghị quyết của Đảng về cán bộ và công tác cán bộ thời kỳ mới. Công tác quy hoạch phải “trên cơ sở đánh giá năng lực, đạo đức nghề nghiệp và hiệu quả công tác”[2]. Tiến hành quy hoạch phải thực hiện đúng nguyên tắc, quy chế, quy trình theo các khâu các bước đã xác định. Muốn vậy, nhà trường, khoa giáo viên chủ động rà soát toàn diện mọi mặt, đánh giá đúng thực trạng đội ngũ cán bộ chủ trì khoa và bộ môn hiện nay. Điều chỉnh tổ chức biên chế đội ngũ cán bộ bảo đảm cả về số lượng, chất lượng và cơ cấu theo yêu cầu nhiệm vụ của từng khoa. Bố trí, sử dụng có sự xen kẽ các lứa tuổi một cách hợp lý, đúng chuyên ngành, sở trường của từng cán bộ, giảng viên để tạo ra các thế hệ cán bộ kế tiếp, kế cận hỗ trợ giúp đỡ lẫn nhau. Quan tâm lựa chọn, tạo điều kiện cho những giảng viên trẻ, có trình độ chuyên môn, có năng khiếu sư phạm gửi đi đào tạo ở các trung tâm nghiên cứu, các học viện, nhà trường trong và ngoài nước với các hình thức đào tạo khác nhau, trong đó chú ý đào tạo sau đại học. Chú trọng đưa vào nguồn quy hoạch những giảng viên được đào tạo cơ bản, có phẩm chất chính trị tốt, đạo đức cách

mạng trong sáng, trình độ hiểu biết sâu rộng, khả năng tư duy nhanh nhạy, sáng tạo, có năng khiếu sư phạm, nhất là những giảng viên có nhiều năm công tác, có độ trải nghiệm cuộc sống nhất định, hiểu sâu rộng về thực tiễn chính trị - xã hội; đồng thời kiên quyết đưa những người không đủ tiêu chuẩn ra khỏi quy hoạch nhằm khắc phục tình trạng hụt hẫng nguồn cán bộ trước mắt và lâu dài.

Thứ hai, xây dựng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn có bản lĩnh chính trị vững vàng, phẩm chất đạo đức trong sáng mẫu mực.

Nét khác biệt của cán bộ khoa, bộ môn so với đội ngũ giảng viên, họ không chỉ trực tiếp giảng dạy, nghiên cứu khoa học, mà còn là người quản lý, điều hành mọi hoạt động giảng dạy, nghiên cứu khoa học, bồi dưỡng xây dựng đội ngũ giảng viên của khoa, bộ môn; và là người chủ trì hướng dẫn thực hiện các đề tài, biên soạn giáo trình, tài liệu. Bởi vậy, yêu cầu của xã hội, của nhà trường với người cán bộ khoa, bộ môn là phải có phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống cao hơn hẳn những giảng viên trong khoa. Phẩm chất chính trị vững vàng, đạo đức nhân cách trong sáng mẫu mực, không những giúp người cán bộ khoa, bộ môn trong nghiên cứu khoa học, truyền thụ nội dung trên lập trường giai cấp công nhân, trung thành với chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, mà còn trực tiếp tác động đến người giảng viên, giúp họ thực hiện nhiệm vụ theo đúng đường lối, quan điểm của Đảng, nhà nước, nhà trường. Cho nên, đào tạo, bồi dưỡng xây dựng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn không chỉ chú trọng nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ, mà cả bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức nhân cách của họ. Đây không chỉ là yêu cầu, nhiệm vụ trong công tác lãnh đạo, chỉ đạo của cấp uỷ đảng, người quản lý các cấp, mà còn là nội dung cốt lõi, là tiêu chí đánh giá chất lượng kết quả lãnh đạo của nhà trường. Vì thế, việc tập trung chăm lo đào tạo, bồi dưỡng xây dựng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn mạnh về chính trị, vững vàng về tư tưởng, trong sáng về đạo đức nhân cách, giỏi về chuyên môn nghiệp vụ là vấn đề đặt ra ở các nhà trường hiện nay. Để thực hiện tốt vấn đề này, các nhà trường cần giáo dục quán triệt nâng cao nhận thức cho đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn, làm cho họ thấy được vị trí, vai trò trách nhiệm của mình trong nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo của nhà trường. Luôn duy trì nghiêm nề nếp, chế độ học tập chuyên môn, sinh hoạt lãnh đạo, sinh hoạt tư tưởng, gắn với tăng cường giáo dục, rèn luyện bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức cách mạng, lối sống văn hoá cho đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn. Chú trọng tôn vinh sự nghiệp giáo dục, tôn vinh vai trò của người thầy giáo; nhân các ngày lễ lớn các khoa tổ chức hội thảo khoa học, viết tin, bài thi tìm hiểu về Đảng, Bác Hồ, nhà trường, tôn vinh thành quả sự nghiệp cách mạng,

khơi dậy đạo lý dân tộc, tinh thần hiếu học, tinh thần đoàn kết, yêu nước tạo cho họ niềm tin, niềm tự hào vào nghề nghiệp của mình.

Thứ ba, xây dựng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn có trình độ, năng lực chuyên môn cao, phương pháp, tác phong lãnh đạo, quản lý giỏi.

Ở các trường đại học, cao đẳng đội ngũ cán bộ khoa và bộ môn vừa là người quán triệt mục tiêu, yêu cầu đào tạo, nhiệm vụ của nhà trường, của khoa và bộ môn, vừa là người xây dựng kế hoạch, tổ chức điều hành khoa, bộ môn thực hiện thắng lợi nhiệm vụ giảng dạy. Đồng thời, vừa là người lập kế hoạch, sắp xếp bố trí thời gian, lựa chọn xác định những nội dung, phương pháp, phương tiện, những vấn đề cần phải tập trung nghiên cứu khoa học phù hợp với đối tượng đào tạo. Điều đó cho thấy, đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn họ không chỉ là nhà sư phạm, nhà khoa học, mà còn là nhà lãnh đạo, quản lý, tổ chức điều hành mọi hoạt động của khoa, bộ môn. Với tư cách là nhà sư phạm, nhà khoa học, nhà quản lý, đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn phải được đào tạo, bồi dưỡng có trình độ, năng lực toàn diện, có tính tổng hợp, khái quát cao, có khả năng nắm vững và vận dụng sáng tạo quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối quan điểm của Đảng vào nghiên cứu giải đáp những vấn đề thực tiễn nảy sinh. Có khả năng hoạt động thực tiễn sâu rộng, có phương pháp giảng dạy tiên tiến, có trình độ tin học, ngoại ngữ nhất định, biết sử dụng phương tiện dạy học hiện đại vào học tập, giảng dạy, nghiên cứu khoa học, đủ khả năng làm chuyển hoá những phẩm chất, năng lực của người học từ trình độ thấp lên trình độ cao, từ chưa hoàn thiện đến ngày càng hoàn thiện. Có phương pháp làm việc dân chủ, phong cách quản lý, điều hành các hoạt động của khoa, bộ môn nghiêm túc, mô phạm cả trong lời nói, ứng xử, giao tiếp và trong công việc hàng ngày. Linh hoạt mềm dẻo thích ứng với mọi hoàn cảnh, giữ vững lập trường, nguyên tắc trong giảng dạy, nghiên cứu khoa học, trong quản lý, điều hành, lấy chất lượng hiệu quả làm chính, không chạy theo thành tích, chạy theo phong trào. Tác phong làm việc sâu sát, tỉ mỉ, bảo đảm tính tổ chức, tính kế hoạch, biết lắng nghe và tôn trọng tiếp thu ý kiến đóng góp của tập thể, nêu cao tinh thần đấu tranh tự phê bình và phê bình, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm, sẵn sàng nhận và sửa chữa khuyết điểm. Nội dung bồi dưỡng phải toàn diện, kết hợp đào tạo, bồi dưỡng chuyên ngành, truyền thụ tri thức kinh nghiệm lãnh đạo, quản lý với bồi dưỡng kiến thức về chính trị, kinh tế, pháp luật, văn hóa - xã hội, quốc phòng an ninh. Chú ý lựa chọn những nội dung hướng vào đáp ứng những vấn đề lý luận và thực tiễn mới nảy sinh, nhất là những mặt còn hạn chế, yếu kém như

trình độ tri thức, tin học, ngoại ngữ, kinh nghiệm, khả năng tổ chức điều hành, quản lý khoa, bộ môn. Đa dạng hóa hình thức đào tạo, bồi dưỡng, kết hợp vừa dài hạn, ngắn hạn, vừa tập trung, không tập trung... với bổ túc, hoàn thiện các lớp chức danh, chứng chỉ, tập huấn. Phương pháp đào tạo, bồi dưỡng phải phong phú, thực hiện đồng bộ có hiệu quả giữa nâng cao trình độ chuyên ngành với lý luận chính trị tương ứng, phát huy hiệu quả sự kết hợp giữa đào tạo và tự đào tạo. Tùy theo tình hình nhiệm vụ cụ thể của nhà trường, của các khoa, từng bộ môn để bố trí sắp xếp họ đi thực tế trải nghiệm qua các chức danh trong giảng dạy, nghiên cứu khoa học, thực tập sinh, tổ chức điều hành hội nghị khoa học... ở các học viện, nhà trường, các trung tâm đào tạo, viện nghiên cứu ở trong và ngoài nước theo chức danh quy định.

Thứ tư, đổi mới và hoàn thiện cơ chế, chính sách trong đánh giá, đào tạo, sử dụng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn.

Chế độ, chính sách đúng là thể hiện sự quan tâm, đánh giá, ghi nhận, đãi ngộ của Đảng, Nhà nước, nhà trường và xã hội đối với sự cống hiến của người cán bộ, giảng viên. Nó là cơ sở, động lực khơi dậy niềm tin, niềm tự hào, kích thích người cán bộ khoa, bộ môn không ngừng phấn đấu vươn lên hoàn thành tốt chức trách nhiệm vụ được giao. Những năm qua, mặc dù Đảng, Nhà nước, các nhà trường đã có nhiều quan tâm về chế độ chính sách đối với đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn, nhưng trên thực tế hiện nay hệ thống chính sách vẫn còn một số nội dung chưa phù hợp với sự phát triển kinh tế - xã hội, còn phụ thuộc vào điều kiện khả năng của từng nhà trường. Điều đó đã tác động không nhỏ đến một số cán bộ khoa, bộ môn, nhất là cán bộ nguồn kế tiếp, kế cận có biểu hiện ngại việc học tập, rèn luyện bậc học sau đại học. Thiết nghĩ, một hệ thống chính sách thực sự là động lực đối với đội ngũ cán bộ ở các khoa, bộ môn phải đảm bảo tính toàn diện, tính đồng bộ, tính thống nhất, cả trong đào tạo, trong bố trí sử dụng và trong đánh giá, đãi ngộ. Các chế độ, chính sách đó phải bao gồm cả khuyến khích về mặt vật chất lẫn mặt tinh thần, về kinh tế lẫn vị thế xã hội, phải bảo đảm điều kiện mọi mặt để người cán bộ yên tâm học tập, nghiên cứu, giảng dạy và quản lý. Đồng thời, nó phải được triển khai đồng bộ thống nhất trong các cơ quan, khoa giáo viên và không bị các qui định, hướng dẫn làm sai lệch, chông chéo.

Vì vậy, nghiên cứu xây dựng hệ thống chế độ, chính sách sao cho vừa phải bảo đảm tính cơ bản lâu dài, vừa phải đi vào giải quyết những vấn đề trước mắt mang tính tình thế như: chính sách nhà ở, đất ở giúp họ ổn định cuộc sống, tạo điều kiện để họ an tâm công tác gắn bó lâu dài với nhà trường. Quan tâm hơn đến lợi ích kinh tế,

chính trị, tinh thần, đặc biệt sửa đổi điều chỉnh theo hướng gắn với chức danh, học hàm, học vị của họ. Tùy theo điều kiện, hoàn cảnh để có chính sách thu hút nhân tài, cần phải có chính sách hỗ trợ giúp đỡ tài chính đối với những cán bộ nguồn đang nghiên cứu sinh ở các học viện, nhà trường trong và ngoài nước. Mặt khác, chú trọng giải quyết tốt mối quan hệ giữa đào tạo và bố trí sử dụng, tránh hiện tượng đào tạo không được bố trí, sử dụng hoặc bố trí, sử dụng không đúng chuyên ngành gây lãng phí “chất xám”, làm ảnh hưởng đến hiệu quả đào tạo của nhà trường. Theo đó, có chính sách thù lao, khen thưởng, khuyến khích vật chất thỏa đáng với cán bộ có học hàm, học vị, có các công trình nghiên cứu khoa học, sáng kiến, sáng chế, có thành tích cao trong tổ chức, quản lý, điều hành hoạt động giảng dạy và nghiên cứu khoa học của khoa.

3. Kết luận

Đội ngũ cán bộ khoa và bộ môn có vị trí, vai trò hết sức quan trọng trong nâng cao chất lượng giảng dạy, nghiên cứu khoa học ở các trường đại học, cao đẳng. Bồi dưỡng, xây dựng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn phải toàn

diện, đồng bộ, trong đó công tác quy hoạch, đào tạo, cơ chế, chính sách, chuẩn hoá chất lượng của đội ngũ này là những vấn đề có ý nghĩa thiết thực nhất. Quán triệt và thực hiện tốt những vấn đề này sẽ góp phần đào tạo, bồi dưỡng xây dựng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ giáo dục - đào tạo của các trường đại học, cao đẳng trong giai đoạn hiện nay. □

Tài liệu tham khảo

- [1]. Đảng cộng sản Việt Nam (1998), *Văn kiện hội nghị lần thứ ba Ban Chấp hành Trung ương khoá VIII*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.82.
- [2]. Đảng cộng sản Việt Nam (2013), *Văn kiện hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương khoá XI*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.95.
- [3]. Đảng cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [4]. Đảng cộng sản Việt Nam (2018), *Văn kiện hội nghị lần thứ bảy Ban Chấp hành Trung ương khoá XII*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.
- [5]. Đảng cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội.

Building a contingent of faculty and subject staff to meet the current educational and training requirements of the universities and colleges

Nguyen Van Hao

Nguyen Hue University

Email: haolq2@gmail.com

Abstract: Faculty and subject staffs have an important position and role in improving the quality of education and training at the universities and colleges. Because in the faculty, the faculty and staff are not only the core lecturers in teaching and scientific research; but also the ones who directly educate and foster to improve the quality of the teaching staff. Therefore, improving the quality of teaching and scientific research in the schools is always associated with fostering and building a contingent of faculty and subject staff.

Keywords: Building a team of faculty and subject staff, university, college.